

XI. ENDÜSTRİ VE İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ KURULTAYI

Odamız tarafından İstanbul Şube yürütücülüğünde düzenlenen XI. Endüstri ve İşletme Mühendisliği Kurultayı, 17-18 Kasım 2017 tarihlerinde MMO İstanbul Şube konferans salonunda gerçekleştirildi

Kurultayımız süresince 3 panel gerçekleştirilmiş, 1 özel oturum ve 4 oturumda toplam 13 bildiri sunulmuştur.

Ana teması "Endüstriyel Dönüşümde Endüstri ve İşletme Mühendislerinin Rolü" olarak belirlenen kurultayın açış konuşmaları Oda Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi Yunus Yener ve Odamız İstanbul Şube Yönetim Kurulu Başkanı Battal Kılıç tarafından yapıldı.

Oda Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi Yunus Yener açılıшта şöyle konuştu:

"Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu ve şahsım adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. On birinci Endüstri ve İşletme Mühendisliği Kurultayı'na hoş geldiniz.

"Endüstriyel Dönüşümde Endüstri-İşletme Mühendislerinin Rolü" ana temalı, endüstri ve işletme mühendislerinin mesleki ve toplumsal sorumluluklarının ve bu alanda yaşanan sorunların değerlendirileceği etkinliğimizin verimli geçmesini diliyorum.

Bildiğiniz gibi Odamız bünyesinde makina mühendislerinin yanı sıra Endüstri, İşletme, Uçak, Havacılık, Uzay, Mekatronik, Sistem, İmalat, Üretim, Sistem, Otomotiv ve Enerji Sistemleri disiplinleri de bulunmaktadır.

63 yıllık tarihi bulunan Odamızın üye sayısı bugün 108 bine ulaşmıştır. Odamıza kayıtlı ikinci büyük meslek disiplini olan endüstri ve işletme mühendislerinin sayısı ise 7 bin 717'ye ulaşmıştır.

Endüstri ve işletme mühendisliğine yönelik etkinliklerimize, Endüstri-İşletme Mühendisliği Kurultayları yanı sıra geçtiğimiz dönemlerde gerçekleştirdiğimiz Endüstri Mühendisliği Bahar Konferansları, 6 Sigma Yalın Konferansları, Endüstri Mühendisliği Yazılımları ve Uygulamaları Kongresi ile KAIZEN Paylaşımları Etkinliğini de eklemiş bulunuyoruz.

Bu etkinliklerden süzülen görüşlerin, Odamızın endüstri ve işletme mühendisliklerine yönelik çalışma programlarının şekillenmesinde önemli bir rolü bulunduğunu belirtmek isterim.

Ayrıca, Odamızın düzenlediği makine imalatı, işçi sağlığı ve iş güvenliği, sanayi, bakım teknolojileri, enerji

verimliliği vb. konulardaki kongre, kurultay, sempozyum etkinliklerinin önemli bir bölümü endüstri ve işletme mühendisliği uygulama alanları ile doğrudan ilişkilidir. Bütün bu etkinliklerde verimlilik, AR-GE, tasarım, planlama, inovasyon, teknoloji, mühendislik vb. konular irdelenmekte; genç meslektaşlarımızın mesleki-sosyal gelişimine önemli katkılar sunulmaktadır.

Önceki kurultaylarda üzerinde en çok durulan hususların başında, endüstri ve işletme mühendislerinin yetki ve sorumluluklarını ve serbest meslek uygulamalarını belirleyen yasal düzenlemelerin bulunmaması ve bu alanda meslek içi eğitim ve belgelendirme programlarının yetersizliği konuları gelmekteydi. Bu konuda Odamızca sonuç alıcı çalışmalar yürütülmüş; Stratejik Planlama ve Yatırım Hizmetleri Yönetimi üzerine hazırladığımız iki ayrı yönetmelik 2008 yılı başında Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe sokulmuştur.

Odamızın enerji verimliliği mevzuatına yönelik yürüttüğü ısrarlı çalışmalar sonucunda, endüstri ve işletme mühendisleri, endüstriyel işletmelerde enerji yöneticisi olma olanağına kavuşmuştur.

Endüstri ve işletme mühendislerinin yetki alanlarının tanımlanmasında önemli adımlar atılmaktadır. Bu kapsamda, Meslek İçi Eğitim Merkezlerimizde stratejik planlama, yatırım hizmetleri yönetimi, enerji yöneticiliği, iş güvenliği ve makine değerlendirme biliklilik eğitimi ve belgelendirmesi yapılmaktadır.

Şubelerimiz aracılığıyla da kalite sağlama sistemleri, çevre güvenliği, istatistiksel süreç kontrolü, kalite planlaması, iç denetçi, 6 sigma, satın alma yönetimi, stok yönetimi, üretim kaynak planlaması, iş etüdü, yalın üretim, ergonomi, işçi sağlığı ve güvenliği, veri madenciliği seminerleri düzenlenmektedir.

Yeri gelmişken, meslek içi eğitim faaliyetlerimizde, öğretim üyelerimiz ve konusunda yetkin meslektaşlarımızın desteğini beklediğimizi burada özellikle belirtmek istiyorum.

Endüstri ve işletme mühendislerine yönelik yayın çalışmalarımız da artırılarak sürdürülmektedir. 1989 yılından beri yayımlanan Endüstri Mühendisliği Dergisi yayın hayatını sürdürmektedir. Dergimize ek olarak altı

yıldır düzenli olarak çıkardığımız EİM Bülteni sürekliliğinin sağlanması için önümüzdeki dönemde katkılarınıza ihtiyaç duymaktadır.

Kısaca özetlediğim bu çalışmalar, Endüstri ve İşletme Mühendisliği Meslek Dalı Ana Komisyonu ve Şubelerimizdeki Meslek Dalı Komisyonlarımız aracılığıyla yürütülmektedir.

Meslek Dalı Komisyonları, Odamızda Endüstri ve İşletme Mühendisliği örgütlenmesinin yapı taşlarıdır. Bu komisyonlarda görev alan üyeler, şubelerimizde tüm endüstri ve işletme mühendislerinin katılımı ile yapılan seçimlerle belirlenmektedir.

Endüstri mühendisliği yetki alanlarının genişletilmesi, mesleki ve toplumsal sorumluluk bilincinin geliştirilmesi, çalışma alanlarında karşılaşılan sorunların aşılmasına yönelik çalışmaların başarıya ulaşması, büyük çoğunluğu örgütsüz olan endüstri ve işletme mühendislerinin Meslek Dalı Komisyonu çalışmalarına destek vermesinden, verdiğiniz desteği artırmanızdan, örgütsel yapımızın güçlendirilmesinden geçmektedir.

Bilgi birikiminizi Odamızla paylaşmanızı, Oda çalışma gruplarında, komisyonlarda görev almanızı istiyoruz. Henüz Odamıza üye olmamış meslektaşlarımızı Oda çalışmalarına yönlendirmenizi bekliyoruz. Biz Oda yönetimi olarak, bu alanda yürütülecek çalışmalara bütün olanaklarımızla destek vermeye hazırız.

Kamu yönetimini, ülke imarını, yapı, kent, ulaşım, eğitim, sağlık, tarım, enerji, maden, su, çevre ve koruma alanları ile TMMOB mevzuatını yeniden düzenlemeye yönelik adımlar ne yazık ki iki kurultayımız arasında yavaşladı. Ülkemiz bugün derin bir karanlığa doğru sürüklenmektedir. Bu gidişatın çalışma alanlarımıza, genelde sanayi ve ekonomiye de yansımalarını görüyoruz. Bu süreçte, TMMOB ve bağlı Odalarının iç işleyişlerinden, üyelerimizin toplumsal yaşamın hemen her alanında yürüttükleri mesleki faaliyetlerine dek müdahale edilmesi de söz konusudur. TMMOB ve bağlı Odalarının kamu adına kamusal-mesleki-toplumsal sorumluluk ve etik ilkeler çerçevesinde yürüttüğü faaliyetler ve sunduğu katkıların bertaraf edilmeye çalışılmasının iktidarın rant ve yandaş

ekonomisinin önündeki engelleri de büyük oranda ortadan kaldırmaya yönelik olduğunu hatırlatmak isterim.

Küresel kapitalist ekonomide esen yeni rüzgarların Türkiye lehine olmadığı çok açık görülmektedir. Bugüne dek sıcak paraya bağımlı sürdürülen ekonomide sıcak para denilen kısa dönemli finans sermayesi hareketleri artık kapitalizmin merkezlerine yönelmekte ve bu durum iktidar ekonomisinin kimyasını bozmaktadır. Bugüne dek iktidarın en gözde reklamı gibi kullanılan ekonominin tüm yaldızlarının dökülme süreci yaşanmaktadır.

Yüzde 12'ye dayanan enflasyon, neredeyse yüzde 11 diyebileceğimiz işsizlik oranı, bozulan kamu maliyesi, artan açıklar ve tüm bedellerin zam, vergi ve cezalarla halkın üzerine yüklenmesi, ekonomik gerçeklerden sadece birkaçıdır. Bugünden 2018 yılının çok zor geçeceğini söylemek ne yazık ki mümkündür.

Peki, genç nüfus dinamiği ve kaynak yapısıyla, gelişmiş bir ekonomi olma yolunda son derece elverişli koşullara sahip olan ülkemiz nasıl bu hale gelmiştir?

Türkiye neoliberal politikalar ile sanayisizleşmeye doğru itilmiş, cari açık, işsizlik, taşeronlaşma, fason üretim, ara malı-yatırım malı ithalatı, orta-düşük ve düşük teknolojili üretimde yoğunlaşmış bir yapılanma ortaya çıkmıştır.

Son çeyrek büyüme rakamlarının da ortaya koyduğu şekilde, milli gelirdeki artışın kaynağı, giderek üretken sektörlerden uzaklaşmakta; toplumsal refaha ve istihdama katkı sağlamayan sektörler üzerinden sağlanmaktadır.

Üretken olmayan bu sektörler arasındaki parlayan yıldız inşaat olurken, tüm sermaye ülkenin doğasını, kentsel dokusunu katleden rant paylaşımından pay kapmaya yarışır hale gelmiştir.

Sizlerin de çok iyi bildiği gibi inşaat ve inşaatla paralel çalışan hizmetler sektör kolları, üretimi artırmayı değil, üretilmiş el koymayı, gelirden daha fazla payı üretimsiz bir şekilde paylaşmayı amaçlar. Üretim artmayınca istihdam da artmaz, üretim teknikleri ve yeni teknolojiler gelişemez. Ülke ekonomisi bir çöküntüye ve yozlaşmaya doğru sürüklenirken, çoğunluğu genç nüfustan oluşan işgücü potansiyelini de karanlık bir sona doğru sürükler.

Ülkemizde bugün artık sanayinin rafa, sanayileşme iddialarının tarihe gömüldüğüne tanık oluyoruz. Sanayileşmenin merkezinde yer alan imalat sanayi ülkemizde hem niceliksel hem de niteliksel olarak gerilemeye terk edilmiştir. 2000'lerin başında yüzde 46'larda olan büyüme hızı bugün yüzde 10'lara düşmüştür. Yine aynı dönem aralığında toplam milli gelir içindeki payı yüzde 22'lerden bugün yüzde 16'lı seviyelere düşmüş, toplam sabit sermaye yatırımları 245 milyar liradan 165 milyar liraya düşmüştür.

İmalat sanayiinde yatırım yoğunluğu incelendiğinde ise 1970'lerde yüzde 47,6, 1990 ve 2000'lerin başında yüzde 20'lerde, bugüne gelindiğinde ise yüzde 13'lük bir seviye göze çarpmaktadır.

Tüm bu süreçler içinde Endüstri mühendisliği disiplininin ve bu disiplinin temel özelliği olan "sistem yaklaşımı"nın sanayi ve hizmet işkollarında sağlayacağı faydanın hâlâ yeterince anlaşılmadığı ortadadır. Kamudaki endüstri ve işletme mühendisi istihdamının yetersizliği başlıca sorunlardan biridir.

Çalışma alanlarımız içinde yer alan stratejik planlama, fizibilite etütleri, kapasite raporlarının hazırlanması, tesis planlama, proje yönetimi, işgücü planlama, yönetim sistemleri, verimlilik çalışmaları gibi alanlara farklı meslek disiplinleri ikame edilmektedir. Gerek bu gerekse plansız açılan bölümler nedeniyle çok sayıda Endüstri Mühendisi işsizlik sorunu ile karşı karşıya kalmakta, düşük ücretlerle ya da kendi alanları dışında çalışmaya zorlanmaktadır.

Ayrıca eğitim, istihdam, eğitilmiş işgücü ihtiyacı dengesi göz ardı edilmektedir. Bugün yurt genelinde 93 üniversitede 93'ü örgün, 12'si ikinci öğretim olmak üzere toplam 105 Endüstri ve İşletme Mühendisliği Bölümü bulunmaktadır. Bunların 68'i devlet, 37'si vakıf üniversitesidir.

Herhangi bir ihtiyaç planlaması yapılmaksızın, binası, öğretim üyesi dahi olmayan üniversitelerde Endüstri Mühendisliği bölümleri açılmakta, kontenjanların dolmasına ve artan işsizliğe rağmen karma "uzaktan eğitim" yöntemleriyle eğitimin kalitesi daha da düşürülmektedir.

Günümüzde büyüme ile sanayileşme, kalkınma, gelir dağılımı, istihdam ile refah, ve aynı şekilde verimlilik ile

istihdam arasındaki bağlar tamamen kopmuş durumdadır. Sanayide son 15 yılda emek verimliliği artışı yüzde 70 gibi hayli yüksek bir oranda gerçekleşmiş ancak reel ücretler gerileme seyri izlemiştir. Yaratılan katma değer için kâr, faiz ve ücret dağılımında ücretlerin payı azalmakta, kârlar ve faiz ödemelerinin payı ise artmaktadır.

Bu koşullarda, kurultayımızın ana teması olan “Endüstriyel Dönüşümde Endüstri ve İşletme Mühendislerinin Rolü” bugün ülkemiz ‘sanayisizleşme’ sürecindeyken tartışılması gereken öncelikli konulardan birisidir.

Tam da bu noktada bugün istihdam ve üretimde ‘bir devrim’ olarak sözü edilen Endüstri 4.0 oluşumuna da dikkatli bakmak gerektiğinin altını çizmek isterim.

Üretim teknolojileri, otomasyon, elektronik, bilişim teknolojilerinin olağanüstü bir hızla gelişmesi çok olumludur ancak bu durumun, üretimdeki emek gücünün payının düzenli olarak düşmesini beraberinde getirdiğini de görmek gerekir.

Dünya imalat sanayi üretimindeki gerilemenin ve genel olarak küresel krizin aşılmasında, kabul etmek gerekir ki, bugün nitelikli bir teknoloji hamlesine ihtiyaç vardır. Fakat eğer bu ihtiyacı doğru tanımlamazsak, teknolojiyi üretim ve istihdam doğrultusunda doğru bir şekilde kullanmaktan da bahsetmemiz mümkün olmayacaktır.

Bugün bilgisayarlaşma, robotlaşma gibi konular eşliğinde tartıştığımız Endüstri 4.0 konusu, büyük uluslar arası güçler arasındaki bir rekabet konusu olmanın yanında ve son tahlilde insan emeğinin yerine makinelerin ikame edileceği bir teknolojinin dar bir sermaye grubu tarafından sahip olunacağı ve yönetileceği gerçeği üzerine inşa edilmiştir.

Bu noktada biz mühendisler hiçbir zaman unutmamalıyız ki, tüm teknoloji ürünleri insanlığın kolektif mirası üzerinde yükselmektedir. Ve bu zenginliğin kâr için değil insan ihtiyaçlarının karşılanması için seferber edilmesi yolunda mücadele etmek en başta mühendislerin görevidir.

Ülkemiz özgülünde endüstriyel dönüşüm konusunu, ne yazık ki biraz farklı ele almak durumunda kalıyoruz. Zira ülkemizin içinde bulunduğu sanayisizleşme süreci,

dışa bağımlı ekonomi, ülkemizi teknolojiyi üreten değil sadece tüketen bir ülke durumuna itmektedir. Dolayısıyla yeni teknoloji hamlelerinin ülkemizdeki uygulanabilirliği ve sonuçları üzerine tartışılabilmesi için her şeyden önce ‘beton ekonomisinden’ çıkmak, okları üretim ekonomisine çevirmek gerekir. Yatırımların uzun süredir durduğu, makina ve teçhizat yatırımlarının günümüzde ciddi kan kaybettiği, enflasyon ve faizin her gün yeni rekorlara koştuğu bir ekonomide ne yatırımdan ne de teknolojiye bahsetmek mümkün olmamaktadır.

Ülkemizde her şeyden önce anlayışın değişmesi gerekmektedir. Demokratik, katılımcı bir ekonomik ortamın sağlanarak, insana, emeğe, doğaya, yaşama, sırtını değil yüzünü dönmüş bir anlayışa ihtiyacımız var. Bu noktada konu, tarihsel olarak, bilimsel teknik gelişmelerin, emek gücü ve insanlığın toplumsal refahı doğrultusunda nasıl kullanılacağı sorununda düşümlenmekte ve halktan, emekten, sanayileşme ve mühendislikten yana bir yaklaşım gerekmektedir. Kurultayımızın bu konuda verimli tartışmalara yol açmasını diliyorum.

Her şeye karşın, geleceğimizi ellerimize almak ve öz kaynaklara dayalı bir toplumsal kalkınma olanaklıdır.

Söz konusu olumsuz gidişin nedeni olan dışa bağımlı politikalar terk edilmeli; emperyalist güçlerin dayattıkları programlar reddedilmelidir. Serbestleştirme, özelleştirme uygulamalarından vazgeçilmeli, ithalat politikaları gözden geçirilmeli, yerli yatırımcı özendirilmeli ve korunmalı, sanayiye ve katma değeri yüksek ileri teknoloji alanlarına yatırımlar yapılmalı, kamunun ekonomideki yönlendiriciliği benimsenmeli ve net bir planlama-kalkınma yönelimi benimsenmelidir. Böylesi politikaları sömürü odaklarından bağımsız ve kapsamlı bir demokratikleşme eşliğinde oluşturduğumuzda, ülkemizin düze çıkışı gerçekleşecektir.

Sözlerime son verirken, kurultayı destekleyen bütün kurum, kuruluş, dernek ve üniversitelere, panellerde yer alacak, bildiri sunacak bütün değerli akademisyen, uzman ve konuşmacılara, tüm delege ve izleyiciler ile düzenleme, danışma, yürütme kurulları ve kurultay sekreterlerine, İstanbul Şubemizin Başkanı, Yönetim Kurulu ve çalışanlarına, Oda Yönetim Kurulu adına içtenlikle teşekkür ediyor, hepinize saygılar sunuyorum.”◀◀

XI. ENDÜSTRİ VE İŞLETME MÜHENDİSLİĞİ KURULTAYI SONUÇ BİLDİRİSİ

Türkiye`de Endüstri Mühendisliği eğitimi 1969 yılında ODTÜ`de ve hemen akabinde de İTÜ`de başlamıştır. 2017 yılında endüstri ve işletme mühendisliği alanı için yurt genelinde 93 üniversitede 93`ü örgün, 12`si ikinci öğretim olmak

üzere toplam 105 Endüstri ve İşletme Mühendisliği Bölümü bulunmaktadır. Bunların 68`i devlet, 37`si vakıf üniversitesidir. Bu rakamlar, endüstri ve işletme mühendisliğinin birçok üniversitede kolayca açılabilen mühendislik bölümlerinden biri haline geldiğini göstermektedir. Kasım 2017 itibariyle odamıza kayıtlı endüstri ve işletme mühendisi sayısı 8.050`yi bulmuştur.

Endüstri ve işletme mühendislerinin imza yetkisi olması için iki uzmanlık alanı tanımlanmış ve Stratejik Planlama ve Yatırım Hizmetleri Yönetimi Mühendis Yetkilendirme yönetmelikleri Resmi Gazete`de yayımlanmıştır. Bunlardan ilki olan stratejik planlama uzmanlığı; ülkeyi yönetenlerin heveslerinin ve hayallerinin gerçekleştirilmesi için değil ülke olanakları ve kabiliyetleri ile dünyadaki fırsatlar ve tehditler göz önüne alınarak stratejik planlar hazırlanması ve bu plana ulaşmak için tüm ülke ekonomisinin ve sanayisinin ortak bir istikamete yönlendirilmesi amacıyla yöneliktir.

Yatırım Hizmetleri Yönetimi ise mevcut kaynakları en uygun ve en etkili şekilde kullanmamız için gereken mesleki bilgi birikiminin ülke ve toplum yararına kullanılmasına yöneliktir. Ancak bu sayede ilerlemek ve halkımız için fark yaratacak değerleri ortaya çıkartmak mümkün olabilecektir.

Kurultayımızda gelişen ve değişen teknolojiye uyumlu, insanı tüm üretim ve hizmet sektörlerinin odağında tutabilecek bir vizyonun endüstri ve işletme mühendisliği açısından önemi üzerine değerlendirmeler yapılmış ve üniversiteler ile sanayi arasında işbirliği çerçevesinde kamusal değerlerle gerçekleştirilmesinin önemine vurgu yapılmıştır.

Kurultayımız;

- Endüstriyel dönüşümde endüstri işletme mühendisleri olarak sistemin insan odağını ve sistem çevre ile uyumunu optimum düzeyde değerlendirmek,
- Teknolojik ilerlemenin zorunluluğu ile oluşacak yararları, meslektaşımızın büyük fotoğrafın neresinde olduğunu ve ilerleyen süreçte nerede olacağını öngörmek,
- Stratejik Planlama ve Yatırım Hizmetleri uzmanlık alanlarının, belgelendirmeye ilişkin yönünün endüstriyel dönüşüme adaptasyonu ve uygulanabilirliğini incelemek,
- Teknolojik ilerlemede toplumsal yararların önemsenmesini sağlamak, şirketlere ve kamu tarafından içselleşmesine katkı sağlamak,
- Üniversitelerin eğitim programlarına endüstriyel dönüşüm ve toplumsal kazanımları içeren derslerin dahil edilmesini sağlamak,
- Öğrencilere TMMOB geleneği, Makina Mühendisleri Odası bakış açısı, öğrenci üyelik ve örgütlü yapının gerekliliğinin önemini aktarabilmek, vb. değerli amaçların dile getirilmesi yanı sıra günümüzde yaygın olarak konuşulan dijital dönüşüm/Endüstri 4.0`ın yalnızca üretim ve hizmet sunma açısından değil, kamusal-toplumsal yarar ve insan odaklı bir yaklaşım ile birlikte ele alınması gerektiği vurgulanmıştır. ◀◀

TMMOB Makina Mühendisleri Odası